EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 20.5.2020
COM(2020) 204 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

On the experience gained by Member States on the implementation of national targets established in their National Action Plans and on progress in the implementation of Directive 2009/128/EC on the sustainable use of pesticides

1. UVOD

Evropska unija uporablja enega od najstrožjih, če ne najstrožji sistem na svetu za registracijo in nadzor uporabe pesticidov.[1] Direktiva 2009/128/ES[2] o trajnostni rabi pesticidov (v nadaljnjem besedilu: Direktiva), Uredba (ES) št. 1107/2009[3], Uredba (ES) št. 396/2005[4], Uredba (EU) 2017/625[5] in Uredba (ES) št. 1185/2009[6] so zakonodajna podlaga za varno in trajnostno rabo pesticidov v Evropski uniji.

Cilj tega okvira za pesticide je z manjšo odvisnostjo ter večjo uporabo pesticidov z majhnim tveganjem in nekemičnih pesticidov zmanjšati vpliv pesticidov na zdravje ljudi in okolje.

V Direktivi so določeni raznovrstni ukrepi za doseganje trajnostne rabe pesticidov z zmanjševanjem tveganj in vplivov uporabe pesticidov na zdravje ljudi in okolje. Eden od ključnih elementov je izvajanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi in spodbujanje uporabe alternativnih pristopov ali tehnik, da bi se zmanjšala odvisnost od pesticidov. Sedanja in prihodnja skupna kmetijska politika zajema več instrumentov, ki podpirajo izvajanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi s strani uporabnikov.[7]
Zaradi raznolikosti kmetijstva v EU Direktiva v veliki meri temelji na ukrepih, ki jih je treba sprejeti na ravni držav članic. Od držav članic zahteva, naj pripravijo nacionalne akcijske načrte, v katerih določijo količinske cilje, ukrepe in časovne razporede. Polna uveljavitev Direktive bi zmanjšala tveganja za zdravje ljudi in okolje ter odvisnost od pesticidov.

---

1 V tem poročilu se izraz „pesticid“ nanaša na fitofarmacevtska sredstva, kot so opredeljena v členu 3(10)(a) Direktive 2009/128/ES.

2 Direktiva 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov (UL L 309, 24.11.2009, str. 71–86).

3 Uredba (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o dajanju fitofarmacevtskih sredstev v promet in razveljavitvi direktiv Sveta 79/117/EGS in 91/414/EGS *(UL L 309, 24.11.2009, str. 1–50).*

4 Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 396/2005 z dne 23. februarja 2005 o mejnih vrednostih ostankov pesticidov v ali na hrani in krmi rastlinskega in živalskega izvora ter o spremembi Direktive Sveta 91/414/EGS *(UL L 70, 16.3.2005, str. 1–16).*

5 Uredba (EU) 2017/625 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2017 o izvajanju uradnega nadzora in drugih uradnih dejavnosti, da se zagotovi uporaba zakonodaje o živilih in krmi, pravil o zdravju in dobrobiti živali ter zdravju rastlin in fitofarmacevtskih sredstvih, ter o spremembi uredb (ES) št. 999/2001, (ES) št. 396/2005, (ES) št. 1069/2009, (ES) št. 1107/2009, (EU) št. 1151/2012, (EU) št. 652/2014, (EU) 2016/429 in (EU) 2016/2031 Evropskega parlamenta in Sveta, uredb Sveta (ES) št. 1/2005 in (ES) št. 1099/2009 ter direktiv Sveta 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES in 2008/120/ES ter razveljavitvi uredb (ES) št. 854/2004 in (ES) št. 882/2004 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 89/608/EGS, 89/662/EGS, 90/425/EGS, 91/496/EGS, 96/23/ES, 96/93/ES in 97/78/ES ter sklepa Sveta 92/438/EGS (Uredba o uradnem nadzoru) (*UL L 95, 7.4.2017, str. 1–142*).

6 Uredba (ES) št. 1185/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o statističnih podatkih o pesticidih *(UL L 324, 10.12.2009, str. 1–22).*

7 Uredba EU št. 1303/2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo.
Uredba (EU) št. 1305/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja.
Uredba (EU) št. 1306/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike.
COM(2018) 392, predlagana Uredba o določitvi pravil o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru skupne kmetijske politike (strateški načrti SKP).

V skladu s členom 4(3) Direktive mora Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu predložiti poročilo o izkušnjah, ki so jih države članice pridobile v zvezi z izvajanjem nacionalnih ciljev, določenih v njihovih nacionalnih akcijskih načrtih, da bi dosegle cilje Direktive. Poleg tega mora Komisija v skladu s členom 16 Direktive Evropskemu parlamentu in Svetu redno poročati o napredku, doseženem pri izvajanju Direktive. V tem poročilu so obravnavane te zahteve glede poročanja.

V družbi se povečuje ozaveščenost o trajnostni proizvodnji hrane, katere pomemben del je trajnostna raba pesticidov, kot je razvidno iz agende Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030[8] in dokumenta Evropske komisije za razpravo z naslovom „Za trajnostno Evropo do leta 2030“.[9] Ta ozaveščenost se je pokazala v evropski državljanski pobudi leta 2017,[10] s katero so Komisijo med drugim pozvali, naj na ravni Evropske unije določi zavezujoče cilje za zmanjšanje rabe pesticidov. V odgovoru na evropsko državljansko pobudo[11] se je Komisija zavezala, da bo to poročilo priložnost za oceno, ali je bil dosežen zadosten napredek pri zmanjševanju tveganj, povezanih s pesticidi. Če zadovoljiv napredek ne bi bil dosežen, se je Komisija zavezala, da bo razmislila o določitvi obveznega cilja glede zmanjšanja tveganja zaradi pesticidov za celotno Evropsko unijo.

Poleg tega je Računsko sodišče nedavno objavilo poročilo „Trajnostna raba fitofarmacevtskih sredstev“,[12] v katerem je ocenilo, ali so ukrepi Komisije in držav članic privedli do zmanjšanja tveganj, povezanih z uporabo pesticidov, in ali so se z ustrezno zakonodajo zagotovile učinkovite spodbude za zmanjšanje odvisnosti od pesticidov. Poročilo vsebuje več priporočil Komisiji, vključno s priporočilom, naj se načela integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi preoblikujejo v praktična merila ter naj se izboljša kakovost statističnih podatkov o pesticidih in usklajenih kazalnikov.

Biotska raznovrstnost v kmetijskih ekosistemih se močno zmanjšuje, kar se odraža v zmanjševanju populacij ptic na kmetijskih površinah in izginjanju populacij žuželk v delih EU. Med drugimi dejavniki je bila kot pomemben razlog za takšno stanje opredeljena tudi uporaba pesticidov.

Komisija obravnava družbene pomisleke v zvezi s trajnostnim razvojem v okviru evropskega zelenega dogovora[13], zlasti v okviru strategije „od vil do vilic“ in strategije za biotsko raznovrstnosti Te pobude bodo spodbujale zdrave ekosisteme in biotsko raznovrstnost, bolj trajnostne sisteme proizvodnje hrane in bolj zdravo prehrano, obenem pa bodo zagotavljale trajnostne možnosti za preživetje kmetov ter dostop do visokokakovostne in hranljive hrane za potrošnike. Ugotovljeno je, da bodo za uresničitev teh ciljev potrebne inovativne tehnike.

To poročilo temelji na naslednjih virih informacij:

---

8 Na voljo na naslovu: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

9 Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/commission/files/reflection-paper-towards-sustainable-europe_en

10 Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2017/000002

11 Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2017/EN/C-2017-8414-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF

12 Na voljo na naslovu: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_05/SR_Pesticides_EN.pdf

13 COM(2019) 640 final Evropski zeleni dogovor.

- petnajstih revidiranih nacionalnih akcijskih načrtih, ki so bili do 31. marca 2019 predloženi Komisiji in na voljo v angleškem jeziku,[14]
- odgovorih na dopis, poslan vsem državam članicam oktobra 2017, v katerem je Komisija navedla posebne pomanjkljivosti v njihovih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtih,
- revizijah, ki jih je Komisija opravila v štirih državah članicah leta 2018[15] in sedmih državah članicah leta 2019,[16] da bi preučila splošni napredek pri izvajanju Direktive,
- odgovorih na dopis, poslan štirim državam članicam[17] oktobra 2018, v katerem je Komisija dodatno pojasnila posebne pomanjkljivosti v njihovih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtih,
- odgovorih 24 držav članic[18] na anketo Komisije iz decembra 2018 o pregledih njihovih prvotnih akcijskih načrtov,
- informacijah, ki so jih predložile države članice na srečanjih delovne skupine za izvajanje Direktive, ki jih je organizirala Komisija,
- rezultatih indeksa za spremljanje skladnosti, ki ga je razvila Komisija za kvantificiranje napredka, doseženega v državah članicah pri izvajanju posameznih členov Direktive (v Prilogi). Indeks za spremljanje skladnosti omogoča merjenje stopnje skladnosti po posameznih členih Direktive na ravni Evropske unije na podlagi zgoraj navedenih virov informacij in neposredne komunikacije z državami članicami.

Na namenskem spletnem portalu Komisije za izvajanje Direktive (https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/nap_en) so na voljo vsi nacionalni akcijski načrti (prvotni in revidirani). Vsa revizijska poročila so na voljo na naslovu http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/.

2. NACIONALNI AKCIJSKI NAČRTI

V skladu s členom 4 Direktive so morale države članice Komisiji in drugim državam članicam do 26. novembra 2012 predložiti svoje nacionalne akcijske načrte. V nacionalnih akcijskih načrtih bi morale določiti količinske cilje, ukrepe in časovne razporede za zmanjševanje tveganj in vplivov uporabe pesticidov na zdravje ljudi in okolje. Države članice bi morale svoje nacionalne akcijske načrte pregledati najmanj vsakih pet let.

V zakonskem roku pet let več kot dve tretjini držav članic nista dokončali pregleda svojih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtov.

[14] Avstrija, Belgija, Češka, Ciper, Danska, Finska, Francija, Irska, Litva, Luksemburg, Malta, Poljska, Portugalska, Slovenija in Španija.
[15] Bolgarija, Francija, Madžarska in Španija.
[16] Avstrija, Ciper, Grčija, Irska, Litva, Portugalska in Romunija.
[17] Ciper, Luksemburg, Malta in Romunija.
[18] Avstrija, Bolgarija, Hrvaška, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Madžarska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Švedska in Združeno kraljestvo.

Osem držav članic je končalo pregled svojih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtov v roku pet let.[19] Sedem držav članic je po tem pregledu sprejelo nove nacionalne akcijske načrte, Nemčija pa ni sprejela nobenih bistvenih sprememb, saj je menila, da je bil prvotni nacionalni akcijski načrt dovolj prožen. V času objave tega poročila je še trinajst držav članic[20] končalo pregled svojih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtov, vendar ne v roku pet let. Preostalih sedem držav članic ni končalo pregleda svojih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtov.

Le nekaj držav članic je na podlagi pregleda prvotnih nacionalnih akcijskih načrtov opredelilo posebne primere uporabnih ciljev in kazalnikov.

Tri države članice[21] so opredelile uporabne cilje na podlagi pregleda svojih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtov. Nemčija je določila cilj 30-odstotnega zmanjšanja potencialnega tveganja za okolje do leta 2023 v primerjavi z izhodiščem povprečjem za obdobje 1996–2005. Danska je določila cilja 40-odstotnega zmanjšanja kazalnika obremenitve s pesticidi[22] in 40-odstotnega zmanjšanja obremenitve s snovmi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost, do konca leta 2015 v primerjavi z letom 2011. Francija pa je določila cilj zmanjšanja porabe fitofarmacevtskih sredstev za 25 % do leta 2020 in za 50 % do leta 2025 v primerjavi z letom 2015.

Nekatere države članice so v svojih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtih med uporabnimi cilji navajale cilje, povezane z usposabljanjem izvajalcev in preskušanjem naprav za nanašanje pesticidov (v nadaljnjem besedilu: cilji, ki temeljijo na skladnosti). Čeprav gre za zakonske zahteve, te države menijo, da je določitev tega cilja v nacionalnem akcijskem načrtu prispevala k okrepitvi pomena skladnosti z Direktivo na teh področjih.

Tri države članice[23] so poudarile uporabne kazalnike za zmanjšanje tveganja na podlagi pregleda svojih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtov. To so kazalnik tveganja SYNOPS[24] v Nemčiji, kazalnik obremenitve s pesticidi na Danskem in indeks tveganja za zdravje in okolje na Švedskem.[25] Druge države članice so za razliko od kazalnikov poudarile ukrepe, za katere menijo, da so uporabni. Ti so zajemali število enot odmerka,[26] ostanke aktivnih snovi v živilih, odkritje aktivnih snovi v vodi, število usposobljenih oseb in količine fitofarmacevtskih sredstev, danih v promet.

Večina držav članic ni odpravila slabosti, ki jih je Komisija ugotovila v njihovih prvotnih in revidiranih nacionalnih akcijskih načrtih, tako da večina revidiranih nacionalnih akcijskih načrtov ni

[19] Avstrija, Belgija, Danska, Francija, Nemčija, Litva, Luksemburg in Španija.

[20] Ciper, Češka, Estonija, Finska, Madžarska, Irska, Latvija, Malta, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovenija in Švedska.

[21] Danska, Francija in Nemčija.

[22] V danskem nacionalnem akcijskem načrtu je kazalnik obremenitve s pesticidi opredeljen kot kazalnik potencialne skupne obremenitve za zdravje in okolje na podlagi okoljskih in zdravstvenih značilnosti pesticidov, ki temelji na podatkih o prodaji.

[23] Danska, Nemčija in Švedska.

[24] Kazalnik tveganja SYNOPS je model za oceno potencialnega tveganja fitofarmacevtskih sredstev v okolju https://www.nap-pflanzenschutz.de/en/practice/assessment-of-pesticide-use/risk-analysis-synops/

[25] Kazalnik je opisan v švedskem nacionalnem akcijskem načrtu, ki je na voljo na: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_swe_en.pdf

[26] Število enot odmerka je izračunano na podlagi podatkov o prodaji in ustreza številu povprečnih letnih tretiranj vseh kmetijskih rastlin na nacionalni ravni v Franciji https://agriculture.gouv.fr/quest-ce-que-le-nodu

dovolj ambiciozna in ne opredeljuje visokih ciljev na podlagi rezultatov, da bi tako zmanjšala tveganja, povezana s fitofarmacevtskimi sredstvi, in odvisnost od fitofarmacevtskih sredstev.

Trinajst[27] od 15 revidiranih nacionalnih akcijskih načrtov, ki so bili Komisiji predloženi do 31. marca 2019, se osredotoča na zmanjšanje tveganja, Francija in Luksemburg pa se osredotočata na splošno zmanjšanje uporabe kot sredstvo za zmanjšanje tveganja.

Le tri države članice[28] so določile jasno opredeljene visoke cilje na podlagi rezultatov v skladu s členom 4(1) Direktive. Danska je za kazalnik obremenitve s pesticidi določila cilj 1,96, s čimer je ohranila cilj iz prvotnega nacionalnega akcijskega načrta. Francija je določila cilj zmanjšanja uporabe fitofarmacevtskih sredstev za 25 % do leta 2020 in za 50 % do leta 2025 brez negativnega vpliva na dohodke kmetij. Luksemburg pa je določil visok cilj zmanjšanja uporabe fitofarmacevtskih sredstev za 50 % do leta 2030.

Druge države članice imajo cilje, ki temeljijo na ukrepih ali na skladnosti. Poljska je določila kazalnik,[29] ki temelji na ravni skladnosti z nekaterimi vidiki Uredbe (ES) št. 1107/2009, npr. uporaba odobrenih fitofarmacevtskih sredstev, in Direktive, npr. skladnost z zahtevo, da morajo biti poklicni uporabniki usposobljeni, in določa visok cilj na podlagi rezultatov tega kazalnika. Španija in Belgija sta določili jasne cilje, vendar so vsi namenjeni posameznim sektorjem in povezani z ukrepi, npr. število informacijskih kampanj/leto ali število predstavitvenih kmetij, ki jih je treba vzpostaviti, in ne zajemajo merljivih vplivov, npr. število poklicnih uporabnikov, ki izvajajo integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi. Slovenija in Finska določata cilje, ki so zajeti v obstoječih zakonskih zahtevah, npr. vsi zadevni izvajalci se morajo usposobiti in pri inšpekcijskih pregledih se ne smejo odkriti fitofarmacevtska sredstva s pretečenim rokom uporabe.

Splošni cilj nacionalnih akcijskih načrtov bi moral biti razumno ambiciozen, vendar je večina revidiranih nacionalnih akcijskih načrtov premalo ambiciozna. To je ponazorjeno s primerom Cipra, ki je za cilj postavil število kršitev glede zmanjšanja mejnih vrednosti ostankov na 3 % za živila, proizvedena na Cipru, in Španije, države članice s skoraj enim milijonom kmetij,[30] ki je kot cilj določila vsaj dve pilotni kmetiji za spodbujanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi.

Samo v polovici revidiranih nacionalnih akcijskih načrtov so opredeljeni prednostni podatki ali dobre prakse in le v enem so opredeljene aktivne snovi, ki zahtevajo posebno skrb.

Države članice morajo v svojih nacionalnih akcijskih načrtih v skladu s členom 15(2)(c) Direktive opredeliti prednostne podatke ali dobre prakse. Primeri prednostnih podatkov zajemajo aktivne snovi,

[27] Avstrija, Belgija, Češka, Ciper, Danska, Finska, Irska, Litva, Malta, Poljska, Portugalska, Slovenija in Španija.

[28] Danska, Francija in Luksemburg.

[29] Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_pol-rev-2018_en.pdf

[30] Na voljo na naslovu: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_m_farmleg&lang=en

kmetijske rastline, regije ali prakse, ki zahtevajo posebno pozornost. Pet držav članic[31] je opredelilo prednostne aktivne snovi v svojih revidiranih nacionalnih akcijskih načrtih. Več držav članic, vključno s Francijo, Španijo in Poljsko, je kot prednostni podatek opredelilo manj pomembne kmetijske rastline in razširilo obseg tehnik varstva pred škodljivimi organizmi na teh kmetijskih rastlinah. Poleg tega v nobenem revidiranem nacionalnem akcijskem načrtu niso izrecno opredeljene prednostne regije ali dobre prakse.

Nacionalni akcijski načrti morajo v skladu s členom 4(1) Direktive vključevati kazalnike za spremljanje uporabe fitofarmacevtskih sredstev, ki vsebujejo aktivne snovi, ki vzbujajo posebno skrb. Francija je edina država članica, ki je v svojem nacionalnem akcijskem načrtu določila spremljanje uporabe aktivnih snovi, ki vzbujajo posebno skrb. Spremlja količine aktivnih snovi, ki so označene kot rakotvorne, mutagene in strupene za razmnoževanje ter prodane v posameznem letu.

Čeprav v nobenem revidiranem nacionalnem akcijskem načrtu niso formalno opredeljene dobre prakse v skladu s členom 15(2)(c) Direktive, pa vsi nacionalni akcijski načrti vključujejo nekatere ukrepe, ki bi se lahko šteli za dobre prakse. Med revizijami, ki jih je opravila Komisija, so bili ugotovljeni številni primeri iz držav članic, ki so presegali minimalne zahteve iz Direktive. Ti so zajemali:

- Danska, Luksemburg in Irska zahtevajo, da mora biti v času prodaje fitofarmacevtskih sredstev za nepoklicno uporabo na voljo usposobljena in certificirana oseba, ki zagotavlja smernice, pri čemer je Francija prepovedala samopostrežni nakup fitofarmacevtskih sredstev za nepoklicno uporabo,
- Belgija načrtuje prepoved prodaje vseh kemičnih fitofarmacevtskih sredstev nepoklicnim uporabnikom, razen osnovnih snovi in snovi z majhnim tveganjem, in prepoved oglaševanja fitofarmacevtskih sredstev za nepoklicno uporabo,
- Češka načrtuje obvezno spletno snemanje vseh nanašanj fitofarmacevtskih sredstev, ki jih izvajajo poklicni uporabniki, do leta 2022, da bi pomagala pri bolj ciljno usmerjenem opazovanju voda,
- Španija načrtuje razvoj IT aplikacije, ki bo omogočila elektronsko beleženje vseh transakcij s fitofarmacevtskimi sredstvi, in določa cilj, da v času veljavnosti nacionalnega akcijskega načrta ta sistem uporablja vsaj 50 % distributerjev,
- Španija zahteva pogostejše preskušanje naprav za nanašanje pesticidov pri pogodbenih izvajalcih, ker se bodo te naprave verjetno uporabljale pogosteje in na širšem območju,
- Slovenija zahteva obvezno prijavo vseh novih naprav za nanašanje pesticidov, pri čemer je treba ob prijavi odpraviti morebitne pomanjkljivosti, namesto da se te odkrivajo pri prvem obveznem pregledu po petih letih,
- Belgija je določila cilj, da morajo v času veljavnosti nacionalnega akcijskega načrta imeti vse (100 %) naprave za nanašanje pesticidov šobe z majhnim zanašanjem škropiva,
- Irska ima integriran sistem javno financiranega kmetijskega izobraževanja, raziskav in podaljšanja ukrepa, ki pomaga zagotoviti, da so pridelovalcem na voljo posodobljene in ustrezne informacije o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi,
- Danska namerava vzpostaviti partnerstvo za škropljenje in precizno tehnologijo, da bi

[31] Belgija, Danska, Francija, Luksemburg in Slovenija.

spodbudila uporabo orodij, kot so globalni sistemi za določanje položaja (GPS) in brezpilotna letala, s čimer bo zagotovila dober primer sodelovanja z različnimi zainteresiranimi stranmi za doseganje ciljev Direktive.

3. USKLAJENI KAZALNIKI TVEGANJA

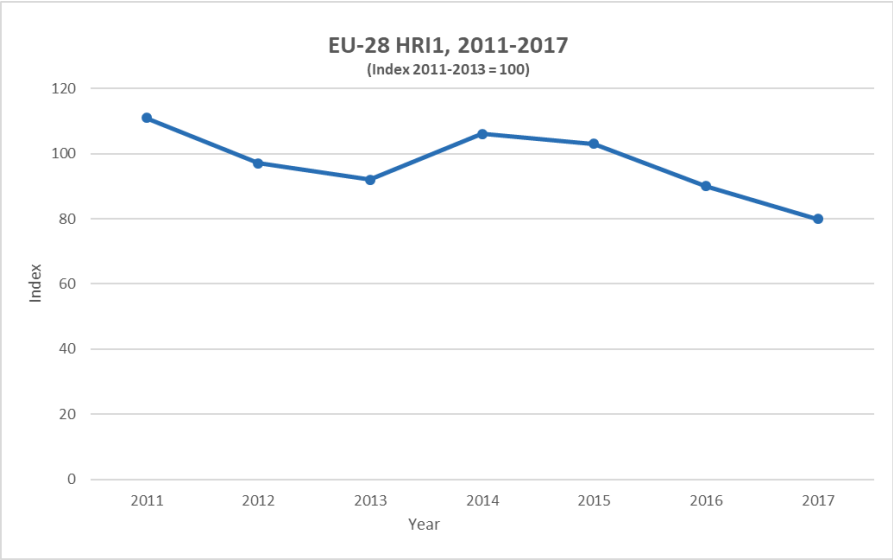
Komisija je razvila dva usklajena kazalnika tveganja, ki kažeta, da se je od začetka uporabe Direktive tveganje pri prodanih fitofarmacevtskih sredstvih sicer zmanjšalo, vendar pa se je znatno povečala vrednost kazalnika, povezanega z izrednimi registracijami za uporabo fitofarmacevtskih sredstev.

Na podlagi obveznosti iz člena 15(1) Direktive so bili usklajeni kazalniki tveganja določeni v okviru Direktive Komisije 2019/782[32]. To je bilo tudi v skladu z zavezo Komisije, dano v odgovoru na evropsko državljansko pobudo „Prepovejmo glifosat ter obvarujmo ljudi in okolje pred strupenimi pesticidi“. Ti kazalniki omogočajo Komisiji, da kvantificira splošni napredek, dosežen pri zmanjševanju tveganj, povezanih s fitofarmacevtskimi sredstvi, v skladu z Direktivo.

Prvi usklajeni kazalnik tveganja temelji na količinah fitofarmacevtskih sredstev, danih v promet (prodanih) v posamezni državi članici, drugi pa na številu izrednih registracij, izdanih v posamezni državi članici v skladu s členom 53 Uredbe (ES) št. 1107/2009. Oba kazalnika vključujeta uteženje, ki odraža bistvene nevarne lastnosti aktivnih snovi v fitofarmacevtskih sredstvih. Primerno je, da se pri izračunu teh kazalnikov uporabi izhodiščna vrednost za obdobje treh let, saj količina in vrsta uporabljenih fitofarmacevtskih sredstev med leti nihata zaradi razlik v obsegu in resnosti izbruhov škodljivih organizmov.

Slika 1 Gibanje usklajenega kazalnika tveganja 1 (HRI 1) z izhodiščno vrednostjo 100 na podlagi povprečja za leta 2011, 2012 in 2013

[32] Direktiva Komisije (EU) 2019/782 z dne 15. maja 2019 o spremembi Direktive 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta glede določitve usklajenih kazalnikov tveganja C/2019/3580 *(UL L 127, 16.5.2019, str. 4–10)*.

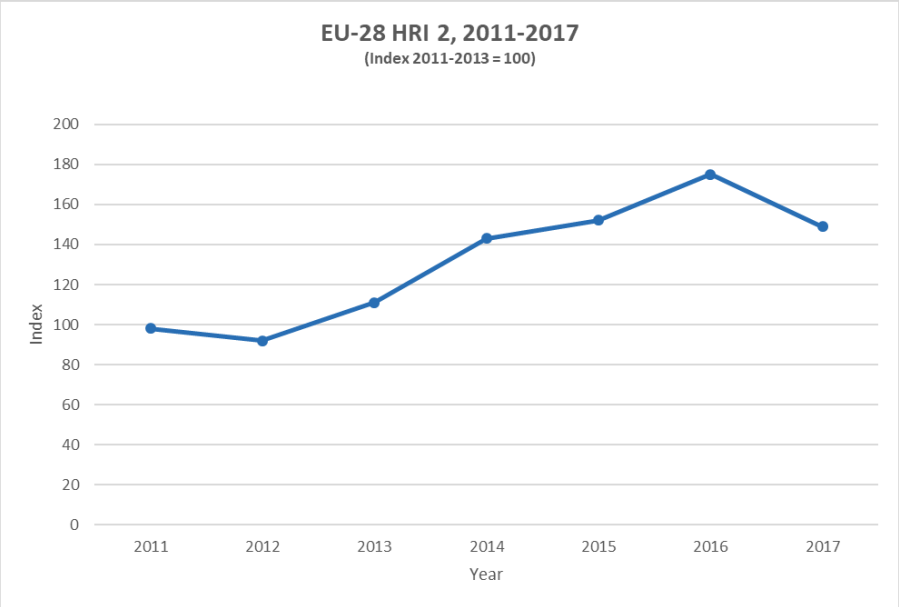

Vir: Evropska komisija

Usklajeni kazalnik tveganja 1 kaže zmanjšanje tveganja od izhodiščnega obdobja do leta 2017 za 20 %, čeprav je količina fitofarmacevtskih sredstev, danih v promet, v tem obdobju ostala sorazmerno nespremenjena.[33] To pomeni premik k bolj razširjeni uporabi manj nevarnih snovi. Kljub temu obstaja možnost za nadaljnje zmanjšanje tveganja in uporabe z boljšim izvajanjem Direktive in obsežnejšim sprejemanjem integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, vključno z obsežnejšim sprejemanjem nekemičnih tehnik varstva rastlin pred škodljivimi organizmi.

[33] Na voljo na naslovu: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=aei_fm_salpest09&lang=en

Slika 2. Gibanje usklajenega kazalnika tveganja 2 (HRI 2) z izhodiščno vrednostjo 100 na podlagi povprečja za leta 2011, 2012 in 2013

Vir: Evropska komisija

Usklajeni kazalnik tveganja 2 kaže povečanje za 50 % od izhodiščnega obdobja do leta 2017. Ta kazalnik temelji na številu izrednih registracij, uteženih z intrinzičnimi nevarnimi lastnostmi aktivnih snovi v fitofarmacevtskih sredstvih. Vendar je obseg posameznih izrednih registracij (in s tem količine uporabljenih fitofarmacevtskih sredstev) zelo različen, na primer od nekaj hektarov pri malo pomembnih kmetijskih rastlinah do velikega obsega uporabe pri proizvodnji velike količine kmetijskih rastlin v drugih primerih. Ker količine uporabljenih fitofarmacevtskih sredstev ali z njimi povezane informacije niso bile na enak način evidentirane v vseh državah članicah, ki so izdajale te izredne registracije v obdobju 2011–2017, kompleksnejšega kazalnika ni bilo možno določiti.

Te registracije se izdajajo za zelo različne namene, vključno z nepričakovanimi težavami v zvezi z zdravjem rastlin in za manjšo uporabo, kot je opredeljena v členu 3(26) Uredbe (ES) št. 1107/2009. V nekaterih primerih lahko te registracije predstavljajo pomemben del strategije Evropske unije za nadzor širjenja novih škodljivih organizmov, saj jih lahko države članice izdajo sorazmerno hitro po odkritju škodljivega organizma. Vendar pa se lahko precejšnje povečanje števila teh registracij pripiše nepopolnemu izvajanju Direktive in Uredbe (ES) št. 1107/2009 v državah članicah, in sicer iz razlogov, pojasnjenih v nadaljevanju.

Gibanje usklajenega kazalnika tveganja 2 kaže, da alternativne tehnike za preprečevanje izbruhov škodljivih organizmov, s katerimi bi se zmanjšala odvisnost od fitofarmacevtskih sredstev, še niso na voljo ali pa se ne uporabljajo v zadostni meri. Poudarja tudi, da morajo države članice izpolniti svoje zakonske obveznosti v skladu z Uredbo (ES) št. 1107/2009 glede spoštovanja rokov za sprejemanje odločitev o registracijah fitofarmacevtskih sredstev in v celoti izkoristiti možnosti za manjše uporabe, ki so predvidene v členu 51 te uredbe (razširitev registracij za manjše uporabe). To bi prispevalo k povečanju obsega redno registriranih fitofarmacevtskih sredstev, ki so na voljo pridelovalcem, kot je navedeno oceni zakonodaje Evropske unije o fitofarmacevtskih sredstvih in ostankih pesticidov

(Uredba (ES) št. 1107/2009 in Uredba (ES) št. 396/2005)[34] v okviru programa za ustreznost in uspešnost predpisov (REFIT).

Države članice morajo izračunati usklajena kazalnika tveganja 1 in 2, da opredelijo trende pri uporabi nekaterih aktivnih snovi in prednostne podatke, kot so aktivne snovi, kmetijske rastline, regije ali prakse, ki zahtevajo posebno pozornost, ali dobre prakse. Rezultate teh vrednotenj morajo posredovati Komisiji in drugim državam članicam ter zagotoviti, da so dostopni javnosti. Doslej je dvajset držav članic izračunalo in objavilo usklajena kazalnika tveganja 1 in 2, vendar je le majhno število držav članic opredelilo trende pri uporabi nekaterih aktivnih snovi, prednostne podatke ali dobre prakse.[35]

Usklajena kazalnika tveganja 1 in 2 sta kazalnika na visoki ravni, države članice pa lahko v skladu s členom 15 Direktive poleg teh še naprej uporabljajo obstoječe nacionalne kazalnike ali sprejmejo druge ustrezne kazalnike, ki bolje odražajo trende tveganja, ustrezne za njihova ozemlja.

Komisija se je tudi zavezala, da bo v sodelovanju z državami članicami razvila dodatne usklajene kazalnike tveganja, pri čemer bo upoštevala nove vire podatkov za boljše merjenje razvoja tveganj, povezanih z uporabo fitofarmacevtskih sredstev, in odvisnosti od fitofarmacevtskih sredstev. Komisija je zlasti ugotovila, da je treba razviti alternativo za usklajeni kazalnik tveganja 2, da bi natančneje odražal tveganja, povezana z izrednimi registracijami, ki so prva prednostna naloga na tem področju. To bi vključevalo pripravo novega kazalnika, ki bi temeljil na številu teh registracij, obsegu uporabe, ki izhaja iz posameznih registracij (npr. število tretiranih hektarov), in lastnostih uporabljenih fitofarmacevtskih sredstev ter bi nato bolje odražal tveganja, povezana z izrednimi registracijami.

Podrobnejša analiza usklajenih kazalnikov tveganja je na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators_en.

4. SPLOŠNO IZVAJANJE DIREKTIVE

Kljub močno razširjenim zamudam pri reviziji nacionalnih akcijskih načrtov in odsotnosti visokih ciljev, ki temeljijo na rezultatih, v večini revidiranih nacionalnih akcijskih načrtov so države članice v zadnjih dveh letih dosegle napredek pri izvajanju Direktive. Za primere nezadostnega napredka Komisija trenutno razmišlja o vrsti ukrepov, vključno s postopki za ugotavljanje kršitev.

V poročilu Komisije iz leta 2017[36] je ugotovljen precejšnji napredek, vendar je ugotovljeno tudi, da bi morale države članice storiti več za izvajanje Direktive, da bi dosegle načrtovane izboljšave na področju okolja in zdravja. V poročilu so pregled naprav za nanašanje pesticidov, informacije o

[34] Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/refit_en.

[35] Ustrezne informacije za vsako državo članico so na voljo na naslovu https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators/trends-hri-ms_en

[36] Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o nacionalnih akcijskih načrtih držav članic in napredku pri izvajanju Direktive 2009/128/ES o trajnostni rabi pesticidov, COM(2017) 587, ki je na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_report-overview_en.pdf

zastrupitvah s pesticidi in ocena izvajanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi opredeljeni kot specifična področja, ki jih je treba izboljšati.

V zaključku poročila je navedeno, da morajo države članice pregledati in izboljšati kakovost svojih nacionalnih akcijskih načrtov, in sicer z določitvijo specifičnih in merljivih ciljev in kazalnikov kot del dolgoročne strategije za zmanjšanje tveganj in vplivov uporabe pesticidov. Ti cilji bi nato omogočili državam članicam, da spremljajo napredek pri izvajanju Direktive in po potrebi prilagodijo svoje strategije.

Komisija je za odpravljanje teh pomanjkljivosti pri izvajanju v državah članicah sprejela večplasten pristop. Oktobra 2017 je vsem državam članicam na podlagi podrobnega pregleda njihovih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtov poslala posamezne dopise, v katerih je navedla specifične pomanjkljivosti. Države članice je pozvala, naj razmislijo o teh vprašanjih zaradi morebitne revizije svojih nacionalnih akcijskih načrtov.

Na podlagi odgovorov na te dopise je Komisija v enajstih državah članicah opravila vrsto ciljno usmerjenih revizij, da bi ocenila izvajanje Direktive, in poslala dopise štirim državam članicam, da bi pojasnile nekatere vidike izvajanja Direktive.

Poleg tega je Komisija razvila indeks za spremljanje skladnosti, da bi povzela napredek, dosežen v državah članicah pri izvajanju posameznih členov Direktive. Ta indeks kaže 10-odstotno izboljšanje splošnega izvajanja Direktive v obdobju 2017–2019, kot je navedeno v Prilogi.

Na podlagi odgovorov na ti dve seriji dopisov, rezultatov revizij in napredka, ki ga je pokazal kazalnik, Komisija ugotavlja, da je bil od leta 2017 dosežen dodaten napredek pri izvajanju Direktive. Na primer, površine območij, ki so bila tretirana iz zraka, se še naprej zmanjšujejo, večina držav članic je zagotovila celovite sisteme za usposabljanje in certificiranje izvajalcev ter preskušanje naprav za nanašanje pesticidov in uvedla ukrepe za varovanje vodnega okolja, varno skladiščenje pesticidov in rokovanje z njimi.

Vendar v nekaterih državah članicah še vedno obstajajo posebne pomanjkljivosti pri izvajanju nekaterih vidikov Direktive. Najbolj pogoste skupine pomanjkljivosti se nanašajo na zamude pri pregledovanju nacionalnih akcijskih načrtov, zamude pri preskušanju naprav za nanašanje pesticidov in na pomanjkljivosti pri nadzoru držav članic na področju ocenjevanja izvajanja Direktive, na primer v zvezi z integriranim varstvom rastlin pred škodljivimi organizmi. Za primere nezadostnega napredka Komisija trenutno razmišlja o vrsti ukrepov, vključno s postopki za ugotavljanje kršitev.

4.1 INTEGRIRANO VARSTVO RASTLIN PRED ŠKODLJIVIMI ORGANIZMI

Ocenjevanje izvajanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, ki ga izvajajo države članice, je še vedno najpogostejša pomanjkljivost pri uporabi Direktive.

Člen 3(6) Direktive opredeljuje integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi kot „skrbno upoštevanje vseh razpoložljivih metod varstva rastlin in naknadno povezovanje ustreznih ukrepov, ki

preprečujejo razvoj populacij škodljivih organizmov ter ohranjajo uporabo fitofarmacevtskih sredstev in drugih oblik posredovanja na ekonomsko in ekološko upravičeni ravni ter zmanjšujejo tveganje za zdravje ljudi in okolje“. Komisija meni, da je integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi eden od temeljev Direktive in da je za zmanjšanje odvisnosti od uporabe pesticidov potrebna polna uveljavitev Direktive.

Osem splošnih načel integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi je navedenih v Prilogi III k Direktivi, vendar v Direktivi ni opredeljeno, kako naj se ta načela uporabljajo v praksi, tako da je opredelitev ukrepov za izvajanje prepuščena državam članicam. V skladu z načelom subsidiarnosti je treba ta merila določiti na nacionalni ali celo podnacionalni ravni zaradi raznolikosti kmetijstva med državami članicami in znotraj njih z vidika podnebja, kmetijskih rastlin, ki se gojijo, in pridelovalnih tehnik. Vendar države članice splošnih načel integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi niso preoblikovale v zavezujoča merila, ki jih je mogoče oceniti in bi jih uporabljali uporabniki. Tako pristojni organi nimajo zavezujočih in preverljivih meril za ugotavljanje skladnosti z integriranim varstvom rastlin pred škodljivimi organizmi, zato obstajajo le omejeni dokazi, da se integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi sistematično uporablja.

Sedanja in prihodnja predlagana zakonodaja s področja skupne kmetijske politike od držav članic zahteva, da vzpostavijo sistem za svetovanje upravičencem glede upravljanja zemljišč in kmetij, zlasti glede zahteve iz člena 14 Direktive o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi. V okviru sistema lahko upravičenci in kmetje prostovoljno poiščejo nasvete o dobrih kmetijskih praksah, vključno z integriranim varstvom rastlin pred škodljivimi organizmi.

Vse države članice sprejemajo nekatere ukrepe za spodbujanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, vendar se obseg javno financiranih raziskav o uporabnem kmetijstvu med državami članicami zelo razlikuje. V številnih državah članicah so na voljo le slabe možnosti za povezovanje med raziskovalci in kmeti, da bi jim olajšale dostop do praktičnih nasvetov, ki so jim na voljo.

Da bi odpravila pomanjkljivosti pri ocenjevanju izvajanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, kot je bilo poudarjeno v poročilu Komisije iz leta 2017, je Komisija organizirala vrsto usposabljanj v okviru programa „Boljše usposabljanje za varnejšo hrano“ in enodnevno delavnico o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi, da bi državam članicam zagotovila okvir, v skladu s katerim bi lahko določile zavezujoča merila, ki jih je mogoče oceniti in bi se lahko uporabila za ocenjevanje izvajanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi.

Vendar je kljub mnogim dobrim primerom raziskav in spodbujanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, ki jih izvajajo države članice, ocenjevanje izvajanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi še vedno najpogostejša pomanjkljivost pri uporabi Direktive. Države članice zato niso izkoristile velikega potenciala za obsežnejše sprejemanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, vključno z obsežnejšim sprejemanjem nekemičnih tehnik varstva pred škodljivimi organizmi.

5. UKREPI KOMISIJE ZA PODPORO IZVAJANJU DIREKTIVE

V tem poglavju je opisanih več ukrepov, ki jih je sprejela Komisija za podporo izvajanju Direktive, vključno s tistimi, s katerimi odgovarja na zahteve Parlamenta.

Potem ko je Komisija na seji Sveta za kmetijstvo in ribištvo 6. novembra 2017 predstavila poročilo Komisije za leto 2017, so se ministri strinjali, da je treba doseči cilje Direktive in pospešiti izvajanje načel integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi.[37] Kot pomembna področja za boljše izvajanje načel integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi so opredelili fitofarmacevtska sredstva z majhnim tveganjem, sisteme za spremljanje škodljivih organizmov, finančno podporo, nekemične metode za zatiranje škodljivih organizmov in usklajene kazalnike tveganja.

Nekoliko pozneje, februarja 2019, je Evropski parlament sprejel zakonodajno neobvezujočo resolucijo o izvajanju Direktive.[38] Izrazil je obžalovanje, da splošna raven izvajanja v državah članicah ne zadostuje za zmanjšanje tveganj, ki izhajajo iz uporabe pesticidov, in odvisnosti od uporabe pesticidov. Spodbudil je večjo osredotočenost na zmanjšanje tveganj in poudaril, da ima izvajanje praks integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, kot so nekemične alternative in fitofarmacevtska sredstva z majhnim tveganjem, posebno pomembno vlogo pri prizadevanjih za polno uveljavitev Direktive. Zaključil je s pozivom Komisiji in državam članicam, naj sprejmejo vrsto ukrepov za izboljšanje izvajanja Direktive. Ti zajemajo oblikovanje smernic za ocenjevanje izvajanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, varstvo ranljivih skupin in širše javnosti, večji poudarek razvoju alternativ z majhnim tveganjem, ki naj nadomestijo pesticide, ter spodbujanje preciznega in digitalnega kmetovanja kot sredstva za zmanjšanje tveganja zaradi pesticidov.

5.1 BOLJŠE USPOSABLJANJE ZA VARNEJŠO HRANO[39]

Komisija je s tečaji „Boljše usposabljanje za varnejšo hrano“ podprla države članice pri izvajanju Direktive.

V obdobju 2015–2018 je organizirala 12 usposabljanj o napravah za nanašanje pesticidov, ki se jih je udeležilo več kot 200 uradnikov iz vseh 28 držav članic. Ta usposabljanja so državam članicam zagotovila znanje za izvajanje njihovih obveznosti v zvezi s preskušanjem naprav za nanašanje pesticidov.

Komisija je organizirala tudi drugi niz usposabljanj o napravah za nanašanje pesticidov, ki se je začel v tretjem četrtletju leta 2019. Teh šest usposabljanj je osredotočenih na tehnike pregledovanja in umerjanja naprav. Pričakuje se, da se bo teh usposabljanj udeležilo približno 120 udeležencev.

---

[37] Na voljo na naslovu: https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/agrifish/2017/11/06/

[38] Resolucija Evropskega parlamenta z dne 12. februarja 2019 o izvajanju Direktive 2009/128/ES o trajnostni rabi pesticidov (2017/2284(INI)), ki je na voljo na naslovu: https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2019-0082+0+DOC+XML+V0//EN

[39] Boljše usposabljanje za varnejšo hrano je pobuda Komisije za usposabljanje, ki zajema zakonodajo s področja hrane in krme, zdravje in dobrobit živali ter pravila o zdravju rastlin. Več informacij je na voljo na spletnem naslovu https://ec.europa.eu/food/safety/btsf_en

Komisija je v okviru programa „Boljše usposabljanje za varnejšo hrano“ organizirala tudi vrsto usposabljanj, ki se osredotočajo na izvajanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi. Teh 14 usposabljanj se je začelo leta 2018, potekala pa bodo do leta 2020. Usposabljanja so prilagojena različnim kmetijskim rastlinam, ki se gojijo, in različnim kmetijskim praksam v vsej Evropski uniji. Znanje, ki ga države članice pridobijo na teh usposabljanjih, bi jim moralo zagotoviti možnosti za ocenjevanje izvajanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi na ravni kmetij.

5.2 ODOBRITEV AKTIVNIH SNOVI

Število odobrenih nekemičnih snovi, snovi z nizkim tveganjem in osnovnih aktivnih snovi se stalno povečuje.

Komisija je sprejela vrsto ukrepov za pospešitev postopkov za dajanje fitofarmacevtskih sredstev z majhnim tveganjem v promet. Ti ukrepi zajemajo prednostno obravnavo posodabljanja zahtev glede podatkov in metodologij za ocenjevanje mikroorganizmov do konca leta 2020 ter začetek usposabljanja v okviru programa „Boljše usposabljanje za varnejšo hrano“ v letu 2020, da se okrepi strokovno znanje v državah članicah za ocenjevanje uporabe mikroorganizmov in drugih bioloških sredstev za zatiranje škodljivih organizmov.

Število odobrenih nekemičnih snovi, snovi z nizkim tveganjem in osnovnih aktivnih snovi se stalno povečuje, in sicer z manj kot 60 v letu 2009 na skoraj 120 v letu 2019. Te aktivne snovi omogočajo kmetom zatiranje škodljivih organizmov, obenem pa zmanjšujejo tveganja, povezana s fitofarmacevtskimi sredstvi.

Poleg tega se iz zbirke sredstev za varstvo rastlin odstranjujejo najbolj nevarne aktivne snovi, kot je navedeno v oceni zakonodaje Evropske unije o fitofarmacevtskih sredstvih in ostankih pesticidov (Uredba (ES) št. 1107/2009 in Uredba (ES) št. 396/2005) v okviru programa za ustreznost in uspešnost predpisov (REFIT).

Vendar je ugotovljeno, da je treba razširiti obseg odobrenih nekemičnih in aktivnih snovi z majhnim tveganjem ter osnovnih aktivnih snovi, da se povečajo možnosti za zatiranje škodljivih organizmov, ki so na voljo kmetom za zmanjšanje njihove odvisnosti od najnevarnejših aktivnih snovi.

5.3 RAZISKAVE IN INOVACIJE

Komisija podpira vrsto raziskovalnih projektov za razširitev niza alternativnih strategij, orodij in tehnologij za zatiranje škodljivih organizmov ter za določanje vplivov uporabe pesticidov na okolje in zdravje ljudi.

Komisija prek okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje 2020 podpira raziskave in inovacije za razvoj bolj trajnostnih strategij, orodij in tehnologij za zatiranje škodljivih organizmov, ki podpirajo integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi, kot so novi proizvodi z majhnim tveganjem, biološko zatiranje škodljivih organizmov, orodja za podporo pri odločanju in za določanje

vplivov uporabe pesticidov na okolje in zdravje ljudi.[40]

V okviru Družbenega izziva 2 je Komisija zagotovila 159 milijonov EUR[41] za podporo raziskavam na področju integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, nastajajočih tveganj za zdravje rastlin, alternativ kemičnim pesticidom in sistemov za podporo pri odločanju. V okviru tega delovnega programa je v letu 2020 predvideno tudi financiranje usklajevanja in podpornih ukrepov vseevropske mreže predstavitvenih kmetij z integriranim varstvom rastlin pred škodljivimi organizmi, čemur je namenjenih 6 milijonov EUR.[42] Poleg integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi in zdravja rastlin Komisija podpira tudi raziskave o ekološkem pristopu in ekološkem kmetovanju, da bi spodbudila odpornost kmetijstva.[43]

Poleg tega evropsko partnerstvo za inovacije „Kmetijska produktivnost in trajnost“[44] (EIP-AGRI) povezuje evropske raziskovalne in inovacijske projekte, ki se financirajo v okviru programa Obzorje 2020, z manjšimi operativnimi skupinami,[45] ki delujejo na nacionalni in regionalni ravni v okviru politike razvoja podeželja. Interaktivni inovacijski pristop EIP-AGRI, ki temelji na t. i. pristopu z več akterji, spodbuja sodelovanje med akterji z različnimi, vendar dopolnjujočimi se vrstami znanja (raziskovalci, kmetje, svetovalci, podjetja, nevladne organizacije in drugi), s čimer pomaga pri premoščanju vrzeli med raziskavami in prakso ter spodbuja uvajanje inovacij v praksi, zlasti na področju varstva rastlin in integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi.

5.4 DELOVNA SKUPINA ZA IZVAJANJE DIREKTIVE

Srečanja delovne skupine za izvajanje Direktive, ki jih organizira Komisija, državam članicam zagotavljajo priložnost za razpravo o izvajanju Direktive in izmenjavo najboljših praks.

Komisija vsako drugo leto organizira srečanja delovne skupine držav članic za izvajanje Direktive, ki so namenjena razpravam o izvajanju Direktive in izmenjavi najboljših praks. Na nedavnih srečanjih delovne skupine so svoje delo predstavile tudi ustrezne zainteresirane strani, kot so Pesticide Action Network (PAN) Europe, European Crop Protection Association (ECPA) in SPISE (standardizirani postopek za izvajanje inšpekcijskih pregledov škropilnic v Evropi).

Komisija je maja 2019 organizirala skupno srečanje delovne skupine za izvajanje Direktive in delovne skupine za izvrševanje zakonodaje o fitofarmacevtskih sredstvih, da bi obravnavala vprašanja v

[40] Na voljo na naslovu: Družbeni izziv 2 Delovni program 2016–2017 https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2016_2017/main/h2020-wp1617-food_en.pdf in Družbeni izziv 2 Delovni program 2018–2020 (SFS-04, SFS-05 in SFS-6) https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-food_en.pdf

[41] Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-plant-health_en.pdf

[42] Na voljo na naslovu: SFS-6-2018-2020 in https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-food_en.pdf

[43] Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-18/agri_factsheets_07_ecological-approaches_ok_1545C778-C5D7-AA24-163D1DD06A4CDF2F_51894.pdf `

[44] Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en

[45] Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/about/operational-groups

skupnem interesu v povezavi z delavnico o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi. Cilj delavnice je bil pomagati državam članicam pri ocenjevanju izvajanja integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi na ravni kmetij, pri čemer se je oprla na izkušnje, pridobljene na usposabljanjih v okviru programa „Boljše usposabljanje za varnejšo hrano“ na področju integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi.

Zadnja seja delovne skupine za izvajanje Direktive je bila skupna seja z delovno skupino za kmetijsko okoljsko statistiko novembra 2019, ki je obravnavala vprašanja v skupnem interesu, zlasti v zvezi z razvojem uporabnejših usklajenih kazalnikov tveganja.

5.5 PORTAL ZA IZVAJANJE DIREKTIVE

Spletni portal za izvajanje Direktive omogoča lažjo izmenjavo ustreznih informacij o Direktivi in integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi med državami članicami in drugimi zainteresiranimi stranmi.

Leta 2017 je Komisija postavila namenski spletni portal za izvajanje Direktive https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en, kot je predlagala strokovna skupina za trajnostno varstvo rastlin, ki je bila ustanovljena v času nizozemskega predsedovanja EU leta 2016, da bi olajšala izmenjavo ustreznih informacij o Direktivi in integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi.

Sedemindvajset držav članic[46] je zagotovilo skupno 240 povezav na spletne strani, ki jih je možno iskati po področjih in državah članicah, da bi se olajšala izmenjava ustreznih informacij med zainteresiranimi stranmi.

5.6 TRAJNOSTNA RABA PESTICIDOV V OKVIRU SEDANJE IN PRIHODNJE SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE

Skupna kmetijska politika podpira in prihodnji strateški načrti skupne kmetijska politike bodo še naprej podpirali številne vidike trajnostne rabe pesticidov.

Sedanja skupna kmetijska politika vključuje več instrumentov, ki so pomembni in bodo v prihodnosti še pomembnejši za trajnostno uporabo pesticidov in integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi. Ključni primer kaže, kako je skupna kmetijska politika prispevala k znatni rasti ekološkega

[46] Bolgarija še ni zagotovila povezav za izmenjavo na spletnem portalu za izvajanje Direktive.

kmetijstva, tako da je bilo 7,5 % uporabnih kmetijskih površin leta 2018 obdelanih v okviru sistemov ekološke pridelave v primerjavi z 2 % leta 2000.[47]

Prihodnja predlagana pogojenost[48] bo vključevala najpomembnejše dele načel integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, zlasti kolobarjenje in zahteve za minimalni delež kmetijskih površin, na katerih ni pridelave, ter druge ustrezne določbe Direktive. Pomembno je tudi, da Komisija predlaga boljše vključevanje sistema za svetovanje kmetom in boljše povezovanje z raziskavami in prenosom znanja iz mrež skupne kmetijske politike. Predlog ohranja tudi sedanja kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila, ki kmete spodbujajo k izvajanju alternativnih (npr. bioloških) metod zatiranja škodljivih organizmov. Sedanja skupna kmetijska politika vključuje prakse iz naslova zelene komponente, ki jih podpirajo neposredna plačila kmetom, v prihodnosti pa bodo imele države članice več možnosti za opredelitev t. i. ekoshem, vključno s spodbujanjem alternativ pesticidom. Za ta spodbujevalna plačila, ki presegajo obvezne zahteve, je ključnega pomena jasna opredelitev obveznih načel integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi.

Pomembno je, da bodo morale države članice v svojih strateških načrtih v okviru skupne kmetijske politike zdaj dokazati, kako bodo ti načrti prispevali k dolgoročnim nacionalnim ciljem, določenim v okviru okoljske in podnebne zakonodaje, vključno z Direktivo. To zajema nacionalne akcijske načrte iz Direktive z njihovimi kvantitativnimi cilji, ukrepi, časovnimi razporedi in kazalniki, namenjenimi zmanjševanju tveganj in vplivov uporabe pesticidov na zdravje ljudi in okolje. Rezultati izvajanja načrtov skupne kmetijske politike držav članic se bodo spremljali, njihov učinek pa se bo meril z uveljavljenimi kazalniki. S tem se bo pod nadzorom Komisije zagotovilo, da bo skupna kmetijska politika podpirala kmetijske prakse za trajnostno rabo pesticidov v skladu s potrebami in usmeritvami iz zelenega dogovora.

5.7 REVIZIJA DIREKTIVE

Ob upoštevanju različnih pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene pri izvajanju Direktive, in pomembnih pomislekov zainteresiranih strani v zvezi z uporabo pesticidov bo Komisija ocenila, v kolikšni meri je Direktiva dosegla zastavljene cilje. Rezultati ocene bodo podlaga za prihodnje ukrepe za zmanjšanje uporabe in tveganja kemičnih pesticidov v okviru strategije „od vil do vilic“ in strategije za biotsko raznovrstnost ter z dokazi podkrepljena osnova za opredelitev in podporo prihodnjih možnosti politike, ki bodo vključevale revizijo Direktive.

6. ZAKLJUČEK

[47] Na voljo na naslovu: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Organic_farming_statistics

[48] Obstaja povezava med sedanjo navzkrižno skladnostjo in prihodnjimi predlaganimi sistemi pogojenosti, med prejetjem celotne podpore skupne kmetijske politike za kmete ter spoštovanjem osnovnih pravil za okolje in javno zdravje.

V zakonskem roku pet let je pregled svojih nacionalnih akcijskih načrtov končala manj kot tretjina držav članic. Večina držav, ki so pregledale svoje nacionalne akcijske načrte, ni odpravila pomanjkljivosti, ki jih je ugotovila Komisija v njihovih prvotnih nacionalnih akcijskih načrtih, in le v 20 % revidiranih nacionalnih akcijskih načrtov so določeni visoki cilji na podlagi rezultatov kot del dolgoročnejše strategije za zmanjšanje tveganj in vplivov uporabe pesticidov. Kljub tem pomanjkljivostim v nacionalnih akcijskih načrtih so države članice dosegle napredek pri izvajanju Direktive. Večina držav članic je zagotovila celovite sisteme za usposabljanje in certificiranje izvajalcev ter vrsto ukrepov za varovanje voda, varno skladiščenje pesticidov in rokovanje z njimi. Po drugi strani je izvajanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi nezadostno in obstajajo le omejeni dokazi, da se načela integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi sistematično uporabljajo.

Usklajeni kazalnik tveganja 1 kaže, da se je od začetka uporabe Direktive tveganje za zdravje ljudi in okolje pri fitofarmacevtskih sredstvih, ki se prodajajo v Evropski uniji, zmanjšalo. Poleg tega se je tveganje zmanjšalo, čeprav so količine prodanih in uporabljenih fitofarmacevtskih sredstev ostale sorazmerno stalne, kar odraža spreminjanje profila pesticidov, ki se prodajajo in uporabljajo v Evropski uniji. Obenem pa usklajeni kazalnik tveganja 2 kaže povečanje v zvezi z izrednimi registracijami. Vendar obstaja veliko možnosti za dodatno zmanjšanje tveganja s celovitejšim izvajanjem Direktive in zlasti obsežnejšim sprejemanjem integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, vključno z obsežnejšim sprejemanjem nekemičnih tehnik varstva pred škodljivimi organizmi. V skladu z nedavnimi priporočili Računskega sodišča se je Komisija zavezala tudi, da bo razvila dodatne kazalnike, ki bodo bolje odražali razvoj uporabe pesticidov in s tem povezana tveganja, zlasti v zvezi z izrednimi registracijami.

S tekočim delom, in sicer z opisanimi ukrepi, ter z revizijo, spremljanjem in usposabljanjem je Komisija uspela zagotoviti, da se izboljšuje vsaj izvajanje Direktive, če že ne kakovost nacionalnih akcijskih načrtov. Za primere, ko države članice ne izpolnjujejo svojih obveznosti, Komisija trenutno razmišlja o sprejetju dodatnih ukrepov, vključno s postopki za ugotavljanje kršitev. Komisija bo skupaj z oceno pripravila zakonodajni predlog za revizijo Direktive.

Komisija bo v okviru strategije „od vil do vilic“ in strategije za biotsko raznovrstnosti sprejela tudi ukrepe za zmanjšanje uporabe in tveganja kemičnih pesticidov do leta 2030 za 50 % ter za zmanjšanje uporabe nevarnejših pesticidov do leta 2030 za 50 %. Za ta namen bo Komisija revidirala Direktivo, izboljšala določbe o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi in spodbujala večjo uporabo alternativnih načinov za zaščito pridelkov pred škodljivimi organizmi in boleznimi.